

KÉPES LEVELEZŐLAP

A KÉPESLEVELEZŐLAP-GYŰJTŐK EGYESÜLETÉNEK KIADVÁNYA

2022. II. negyedév

XXXV. évfolyam 2. szám

Trianoni évforduló – és mégsem

Bognár Béla kiállításra a tavaly százéves soproni népszavazásról

A Soproni Téma 2021. november 24-i számában Pluzsik Tamás írt egy minket, gyűjtőket is érintő kiállításról (a kép készítője és közlője is Pluzsik Tamás): Bognár Béla gyűjtőtársunknak a 2021-ben éppen százéves soproni és Sopron környéki népszavazást bemutató anyagát népszerűsítette a cikk, amit idén januárig volt lehetősége megnézni az érdeklődőknek. Egy cseppet sem lebecsülve a két éve esedékes, ún. „trianoni kérdéskört” bemutató tematikus, annak a 100. évfordulójára összeállított anyagokat, ez kilógott a sorból, vagy inkább párját ritkította, mintegy kiegészítve azokat egy hiánypótló anyaggal.

Ebben ugyanis kifejezetten a népszavazásról szóló, az abban érintett településeket, későbbi emlékműveket bemutató dokumentumok, mindkét oldali propagandisztikus grafikák, röpiratok kaptak helyet, vagyis mindaz, ami kontextusba is helyezi a kiállított gyűjteményt, illetve nem rugaszkodik el tőle. Ezek az aprónyomatványok, fotók, képeslapok ritkaságuk és témájuk alapján is roppant keresettek, felkapott célpontjai a gyűjtőknek egy-egy árverésen is.

Vagyis ilyen anyag nem gyűlik össze, csak akkor, ha valaki évtizedeken keresztül járja a nagyobb börszéken, keres, kutat, időt és pénzt nem sajnálva. Itt százharminc ilyen kordokumentum került vitrin mögé. Így ír róla az említett Soproni Téma:

„Valami fáj, ami nincs” címmel Bognár Béla képeslapgyűjtő anyagából nyílt kiállítás a Széchenyi István Városi Könyvtárban. A képeslapok és dokumentumok a 100 évvel ezelőtti népszavazás időszakába repítik vissza a látogatót. – Nagyon fontosak az ilyen és ehhez hasonló rendezvények, mert ezekből tanulni és táplálkozni lehet – fogalmazott megnyitójában dr. Farkas Ciprián polgármester. – Külön köszönet érte a könyvtár dolgozóinak és nem utolsósorban Bognár Bélának, aki ezt a rendkívül értékes anyagot rendelkezésre bocsátotta.”

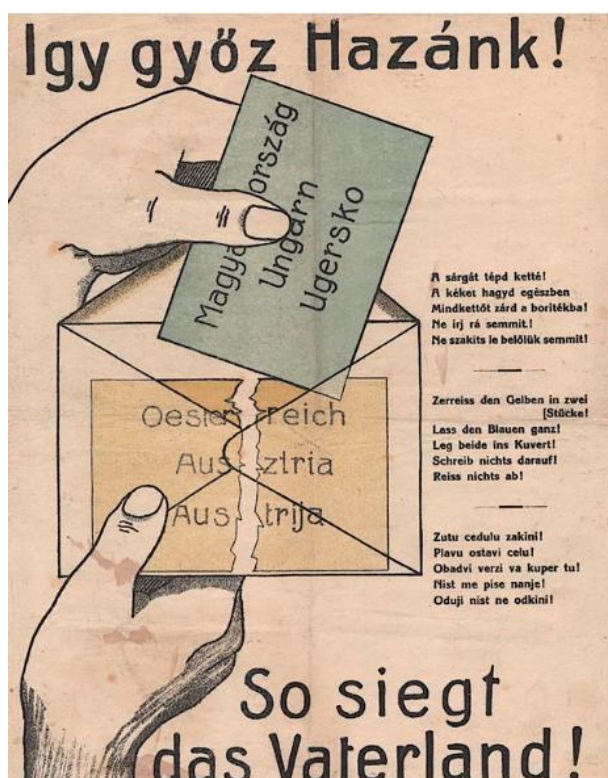
Választási plakát, amely megjelent képeslapon is.

Forrás: sopron.hu

Ami külön öröm, hogy a megnyitót összekötötték egy, a fiatalságot érintő, történelmi jellegű rendezvénnyel, amiről a cikk szintén beszámol:

„A polgármester a tárlat megnyitója után értékes díjakat és okleveleket adott át a Széchenyi István Városi Könyvtár Hűség 100 című vetélkedőjén eredményesen szerepelt csapatoknak. A háromfordulós verseny végeredménye:

1. helyezett a Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium Líceumi Rikkancsok nevű csapata (Lendvai Emília Abigél, Magyar Júlia Ágnes, Miszori Nóra – felkészítő tanár: Bogdán Gyöngyi). 2. helyezett a Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium Hűségvárosi Trió nevű csapata (Cser Barna, Gyolcs Bence, Nagy Dániel – felkészítő tanár: Bálint László). 3. helyezett a Gárdonyi Géza Általános Iskola Rongyos Sereg nevű csapata (Bella Alisa, Horváth Csenge, Szép Dániel – felkészítő tanár: Honyák Norbert)."

Választási plakát, amelyet a Rubicon is közölt – a kép forrása azonban a központantikvarium.hu

A Rubicon magazin 2021/12. száma *Felkelés – Nyugat-Magyarország 1921* címmel és *Népszavazás Sopronban* alcímmel közel száz oldalban foglalkozik ezzel a régióval és eseménysorozattal, de kifejezetten képeslapot illusztrációként nem közöl, csupán egy-egy olyan plakátot, röpiratot, amely képeslapként is kiadásra került.

Ennek a ténye is rámutat arra, hogy milyen nagy fába vágja a fejszéjét, aki ennyire specifikus témát választ.

A bemutatott képeslapok között van nyolc látszólagos kakuktktozás is, nyolc modern lap, amely az újonnan felállított, ún. hűségemlékművekről készült (a 2000-es évek végén Fehér Károly jóvoltából).

A hűségemlékművek sajátossága, hogy noha mindegyik, a szavazásban érintett településen megtalálhatóak, az ott lakók 1921-ben nem mindegyik településen voksoltak Magyarország mellett. Emiatt, mondhatni, önkritikusan, de egyedül Fertőrákoson hívják *Megmaradás emlékművének* ezt az emlékművet.

Könyvajánló

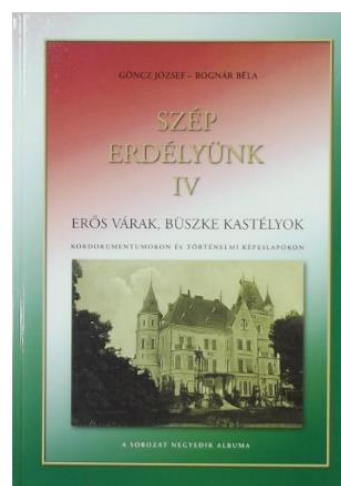
Újabb kötettel bővül Bognár Béla és Göncz József képeslapos sorozata

A mizu.ro, a varad.ro és a festumvaradinum.ro online hírportálok is egyaránt megemlékik, hogy Nagyváradon, május 22-én 18 órakor a Léda-házban egy – mint az egyik szerzőtől megtudtam – régóta esedékes könyvbemutatóra kerül sor.

A híradások egységesen azt írják, hogy „Göncz József és Bognár Béla szerzőpáros századfordulós képeslapokon keresztül mutatják be Szilágy megyét. A városi és falusi élet, népviselet, piaci életképek, történelmi épületek mind jelen vannak a kötetben és egy olyan csodálatos világot hoznak eléink, amit már csak ezekről a képekből kaphatunk meg.”

Jónéhány éves kihagyás után, immár a Collegium Varadinum gondozásában és az RMDSZ támogatásával kerül majd új könyv, szám szerint a sorozat 27. kiadványa a

könyvesboltokba – reméljük, a hazaiakba is juttat

belőle a kiadó (emiatt aki bárhol lát belőle, érdemes lecsapnia rá, hivatalosan Magyarországon nem lesz rendelhető). A képek sajnos csak illusztrációk (a sorozatból a Szép Erdélyünk IV. borítója és a Szép Erdélyünk II. egyik oldala látható rajtuk), a most megjelenő kiadványról nem áll jelenleg a rendelkezésünkre borítóterv vagy kép.

A könyv egyik fele eredetileg *Szép Szilágy vármegyénk* címmel jelent volna meg, a rövid kedvcsinálókban azonban *Szép Szilágyságunk* cím szerepel. Amiről viszont nem számol be egyik médium sem, az az, hogy

megfordítva a kötetet, a másik borítón Szép Beszterce-Naszód vármegyénk címet látunk rajta, és a másik felében ennek a vármegyének a helytörténetében mélyedhetünk el. A „két félkötet” együtt 160 oldal, oldalanként kettő képpel (a képeslapok mind magyar kiadásúak, vagyis 1920 előttiak).

A mögöttes értékek

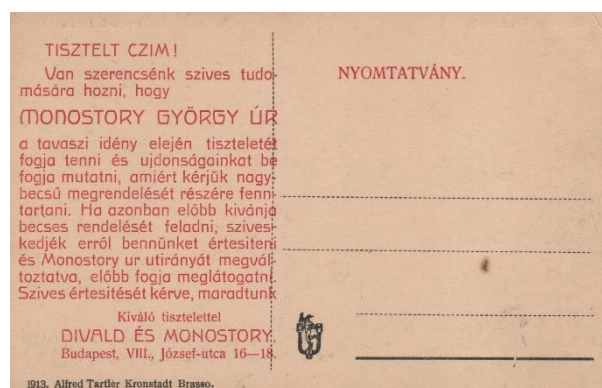
Avagy mit rejtget a hátoldal?

Én sem vagyok kivétel: ha börze, akkor minél gyorsabban minél több lapot átnézni, minél több

gyűjtőhöz, áruhoz eljutni – mert mindenre úgysem lesz idő. És az árusok kapacitása is véges: nyilván az árazáshoz, kategorizáláshoz rápillantanak a hátoldalra, de egy lapot több kategóriába eleve képtelenség behelyezniük, ha egyáltalán szándékuk van erre.

Mi marad akkor a gyűjtőnek, ha a magától értetődő képi megjelenítésen kívül fogékony a kevésbé vagy másképp látványos értékekre, és elidőzik a hátoldalakat látván? Kevesebb képeslap, amit kézbe foghat, kevesebb idő az alapos körbenézésre. És bízom a vak szerencséjében, mert ha a hátoldal esetleges megbúvó értékeit (is) keresi valaki, ott bizony sok esetben Fortuna kegyeire van bízva. Hiszen a lapok nagy többségénél nincs ott semmi rendhagyó vagy kiemelkedő.

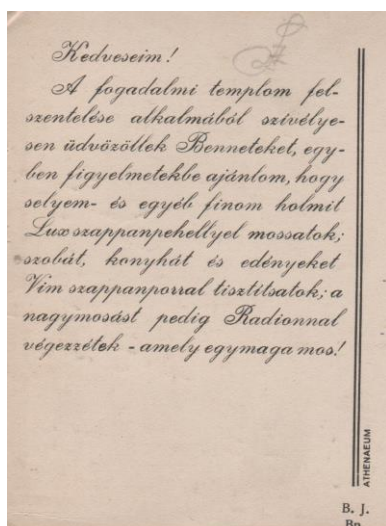
Kisebb koromban egyszer az Ecseri piacon a megboldogult Rádióslacival, Varga Lászlóval beszélgettem a boltjánál, miután a vele szemben lévő árus képeslapjait néztem át. A kartonfotókat éppen csak elkezdtem áttúrni, majd kissé unottan visszaraktam a kupac nagy részét. Ekkor jött egy közös ismerős, aki ezt elvégezte helyettem, és az ezer forintért vásárolt, Kossuthról készült portréfotóval a kezében büszkélkedett nekünk. Nagybátyám azzal vigasztalt, hogy egy ember életében két-három ilyen sansz adódik.

Ettől nem nyugodtam ugyan meg, de nem is csüggedtem: sokkal több alkalommal nézek meg olyan dobozt, árust, régiséganyagot, amit és ahogy korábban nem tettem. És ebbe egyre inkább beletartozik a hátoldalak némileg rejtett világa.

Vannak természetesen egészen jól látható, könnyen észrevehető attribútumai is a régi papíroknak, így a képeslapoknak is, és a mostani cikkben az egyik legkönnyebben látható ilyen értékről szeretnék a teljesség igénye nélkül írni, ez pedig a felülnyomás.

Felülnyomásnak azt nevezem, ahol maga a lap elkészül, majd utólag nyomdatechnikai eszközökkel visznek fel az adott területre akár szöveget, akár grafikus elemeket – a felülbélyegzéssel szemben, ahol akár egy egyszerű stampedlivel egy postamester, egy éttermi alkalmazott, egy bármilyen segéd rápecsétel az üresen maradt helyekre.

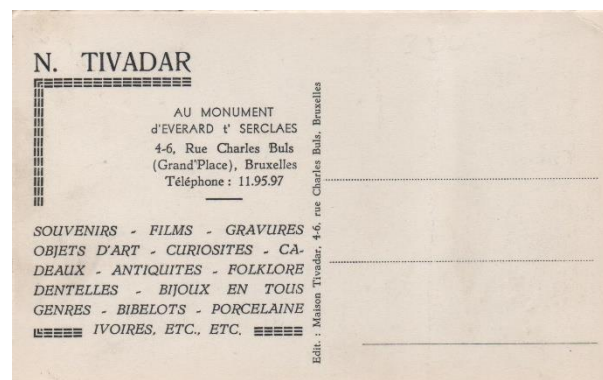

Noha mindkét esetben igaz az, hogy egy ilyen plusz „adalék” a képes oldalt is díszítheti, most mégis inkább a hátoldadra helyezném a nagyobb hangsúlyt – hiszen a lap megfordításakor

kicsit felfedezünk, kicsit játszunk, illetve reménykedünk, hogy most találjuk meg Ady Lédával folytatott levelezésének egy eddig ismeretlen darabját. (Minden csucsai lap megfordításánál én magam is ezt keresem először.)

Megállapítható, hogy a felülnyomások nagyobb részben törekszenek arra, hogy a szövegezésnek fenntartott helyet teljes egészében uralják, így keltve fel a leginkább a figyelmet. Van, aki ezzel együtt (vagy épp ezért) postázta az adott képeslapot, van, aki ezért nem, hiszen a saját szöveg, ha rá is fért volna, nem mutatott volna túl jól mellette, alatta, fölötte, ahova éppen oda tudták volna préselni.

Üzletek, áruházak kedvelt reklámfelülete volt a levelezőlap, ahol a felülnyomott szöveg szerepelhetett ízlésesen vagy egészen mindent eltakaróan is.

Itt, az előző lapon egy brüsszeli magyar tulajdonos hirdetését láthatjuk. Üzenni ezen egyedül ő üzen, de ha szeretné (ő maga bizonyára tette is), a lap vásárlója elküldeni el tudja.

Van, aki azonban nem adja meg az esélyt a postai kézbesítésre, mint ennek a francia bőr- és textilkereskedőnek a mai szóval élve marketingese (aki lehetett maga a tulaj is):

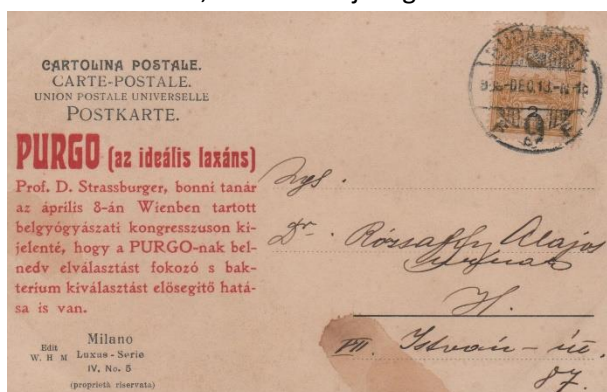

Lehet azonban úgy is hirdetni, hogy látszólag meghagyjuk a szükséges teret a hagyományos levelezésnek (vagy, mivel hosszúcímzéses lapról van szó, a címzésnek):

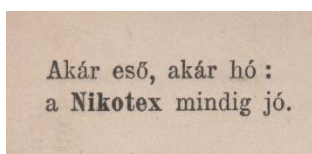
Egyazon cím négy különböző üzlete fogott itt össze, és egy szépen litografált lapot kevésbé szokásos módon dekoráltak tele. Hiába nincs rajta a kor gyöngybetűje, így is elég mutatós lett a végeredmény.

Itt viszont egy külföldi lapra magyar nyelvű felülnyomás került, jól mutatva egy szintén népszerű hirdetési témát, magát az áruba bocsátott terméket, ami éppúgy, mint ma, sok minden lehetett, akár orvosi jellegű is:

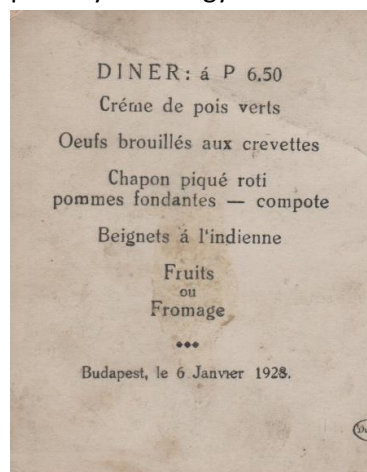
Külön érdekessége a lapnak, hogy ezt feladásra érdemesnek gondolták. És mivel a címzett Dr. Rózsaffy Alajos, a székesfővárosi államrendőrség főorvosa, így még azt sem tudhatjuk biztosan, hogy a képes oldal (ami egy milánói lovasszobrot ábrázol) vagy a baktériumkiválasztást elősegítő Purgo reklámja miatt gondolt rá valaki.

Egy márkát, terméket reklámozni a lapok sokkal kisebb felületén is lehetett, főleg, ha az extra nyomdai kiadásra gondolunk. A felülnyomás gyaníthatóan költségesebb eljárás kisebb

példányszámnál, mint a felülbélyegzés (feltételezésem szerint nagyobbánál is, bár elképzelhető az a példányszám, ahol jobban megéri), mégis látunk rá példát.

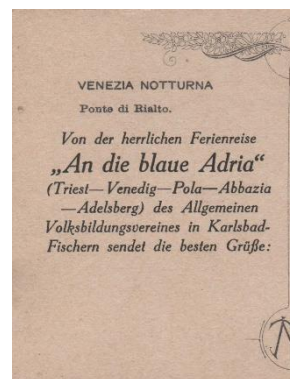
S hogy honnan lehet tudni, hogy mekkora az a példányszám? Egy étterem napi menüjét így hírül

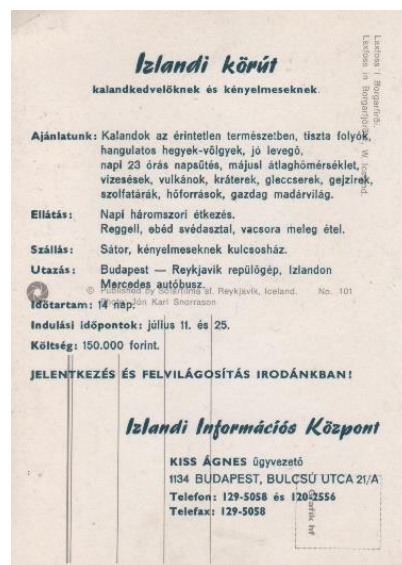
vinni bizonyosan reprezentatívabb, mint egyszerűen rápecsételni vagy ráírni a szükséges információt, de hogy nem az ilyen a legnagyobb példányban nyomott lap, ahhoz aligha fér kétség.

A profizmus látszatát kelti az utazási irodák efféle kedvcsinálója is, ahol az útvonalat végigolvasva,

néhány hangulatkeltő jelző hatására dönthettek egyesek úgy, hogy megvan a nyári program. Azért a közelmúltig, amíg még akár a freecardok jóvoltából, de mégis csak élő, aktív hirdetőfelület volt a képeslapé, mások is éltek ezzel a lehetőséggel. Tehát van modern példa is, erre legalábbis:

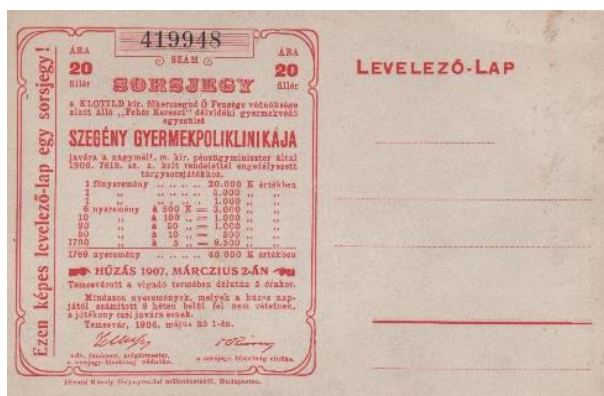

S ha már felülnyomás és hátoldal, nem mehetünk el szó nélkül a sorsjegyes lapok mellett. Sokszor játékos

céllal, de mégis csak az osztálysorsjegy-játékok stb. mellett „lottózhatótt” a kor embere, gyakran busás nyeremények reményében:

Konkréten ez a típusú sorsjegyes levelezőlap kilóghat a sorból, mert a hátoldalon látszik, hogy vélhetően eredendően erre a célra gyártották, tehát jó eséllyel nem utólagos felülnyomásról van szó, azonban egy közkedvelt „rokona” a Török A. és Társa által felülnyomott, szintén közkedvelt milleniumi litográf sorozat.

A két vagy öt krajcáros díjjegyet érvénytelenítették rajtuk, és hátul a baloldalon egy női név és egy portré került feltüntetésre, nevenként mind-mind

más versikével. Léteztek egyszínnyomatok is, ahol az adott női keresztnév fölött ugyanolyan piros kép díszelgett, azonban a színeseket nem színes képként nyomták rá, hanem a megfelelő helyre ráragasztották.

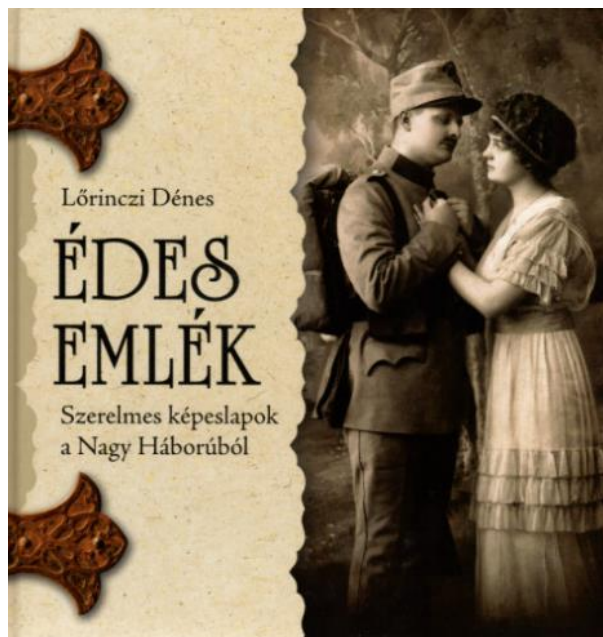
PAPP MIKLÓS

Szerelmes lapok a Nagy Háborúból

Albumajánló rovat a Somogyi Hírlap hasábján

(2022. II. 19., szerző: BDA)

Képeslapkutatóként, és olyasfajta íróként, akinek eddig minden könyve az antik lapok körül forgott, igen izgalmas volt az Édes Emlék – Szerelmes lapok a Nagy Háborúból című album lapozgatása. Lőrinczi Dénes műve ugyanis unikális a maga nemében, hiszen tudományos alaposággal mutat be egy olyan nagy, első világháborús levelezésgyűjteményt, amelynek központi eleme a szerelem és a vágyódás.

Ez az a kor, amikor a képeslap igen fontos kommunikációs eszköz volt. A fronton szolgáló magyar katonák mindennapjaiban egy lap erős és élő kapcsot jelentett a hazával, az otthonnal, s persze a szebbik nimmel. Kutatónk egy szerencsés véletlennek köszönhetően bukkant rá egy székely hajadon, Demeter Annuska több mint száz éves képeslapgyűjteményére, amelynek gerincét gyakorlatilag szerelmi témájú lapok adják. Annuska ráadásul meglehetősen „kapós” leány lehetett, hiszen tucatnyi baka árasztotta el képes levelezőlapokkal.

E szépen reprodukált, sok felfedezést kínáló időkapszulák révén betekinthetünk egyúttal a háborút megelőző fiatalság kommunikációs világába, amikor különös szimbolikája volt ám a lapok elülső és hátsó oldalainak, sőt titkos üzeneteket lehetett elrejteni a bélyegek mögé is. Lőrinczi Dénes albuma

kiváló posta-, képeslap- és kommunikációtörténeti munka, és olvasmányos is.

Az isaszegi csata évfordulója

Időszaki kiállítás nyílt 1848–49-ről

MEGHÍVÓ

Lengyel Sándor 1848-49-i honvédi hadnagya rajza az Isaszegi csatáról (1849. IV. 6.) egykorú képes levelezőlapon

Az Isaszegi Múvelődési Ház és Múzeum, az Isaszegi
Múzeumbarátok Köre szeretettel meghívja Önt és kedves
Családját

2022. április 5-én (kedden) 15:00 órára a
FALUMÚZEUMBA

**„Az 1848/49-es
forradalom és szabadságharc” c.
képes levelezőlap kiállítás
megnyitójára**

Köszöntőt mond:
Pongrácz Gabriella
igazgató

A kiállítást megnyitja:
Mészáros Gusztávné
Alpolgármester Asszony

Az időszaki tárlat Steiner Józsefné (Nagyatád)
magángyűjteményéből készült

A kiállítás megtekinthető 2022. június 30-ig, a múzeum nyitvatartási idejében
Információ: <http://muzeum.isaszeg.hu>

Április 5-én, egy nappal az isaszegi csata előtt kiállítás nyílt Steiner Józsefné (Nagyatád) gyűjtőtársunk képeslapjaiból, „Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc” címmel. időszaki kiállításról lévén szó, az érdeklődők még június 30-áig megtekinthetik a kiállított lapokat az Isaszegi Múzeumi Kiállítóhelyen (Falumúzeum).

Gyűjtőtársunknak ez az összegyűjtött anyaga kisebb kiegészítésekkel és módosításokkal ugyan, de tizenhét városban (összesen hét megyében) került már kiállításra 1995 óta. Az idei kiállítás kapcsán a múzeum igazgatója kérte Steiner Józsefnét, hogy kölcsönözze számukra ezt az anyagot, illetve állítson ki, miután gyűjtőtársunk kifejezte abbéli örömét, hogy rátalált egy,

Makovecz Imre által a községben tervezett, az aradi vértanúknak emléket állító szoborra, pontosabban azt megfelelően dokumentálva már be tudta illeszteni a 48–49-es anyagába. És ahogy mondani szokás, a többi már történelem. Mint ahogy a kiállítás tematikája nem kevésbé.

És mivel Steiner Józsefné egyaránt a szívéen viseli a szabadságharc témakörét és – talán nem túlzás azt mondanom, hogy – lelkesedik újonnan Makovecz munkássága iránt, keresve, kutatva az alkotóművészhez köthető szobrokat, épületeket, ez esetben nála ez a két tematika találkozott Isaszeg kapcsán. S hogy ennek mi lehet akár ránk nézve is a jelentősége? A gyűjteményünk tematizálása, rendszerezése kapcsán már nagyon is van relevanciája, kicsit ki is lépve a fenti gyűjtemény bemutatásából. Mi történik akkor, hogy ha egy olyan szerzemény „érkezik” az egyre gyarapodó gyűjtésünkbe, amely egyszerre több kategóriába esik? Például jómagam gyűjtöm többek között a szebb, cirádásabb írásképeket, a főbb képeket kiemelő vagy azokat pont elnyomó kereteket ábrázoló képeslapokat, a fotografikus elemeket is tartalmazó humort. Esetemben van olyan lapom, pl. egy egri, boroshordókat keretként felhasználó és egy italozó, nevető úri(?)embert ábrázoló lap, a hátulján valóban szép írásképpel. Ebben megvan a humor, megvan a rendhagyó, a kis képeket némileg elnyomó keret és megvan az írásképpel. Máris mindhárom kategóriába illeszthető. És még számos ilyen példa fordul elő nálam és bizonyára majdnem mindnyájunknál.

Csupán egy felvetés a részemről gyűjtőtársunk esete kapcsán: hova tesszük, miként kategorizáljuk az ilyen lapokat? A digitális rendezés nem mindenkinek megoldás, a többenél meg nincs más: tudnunk kell, hogy mink van. És ez többszáz darabnál még egyszerű feladat. Többezernél nehezedik. Akinek pedig százezres nagyságrendben állnak lapok a rendelkezésére, el sem tudom képzelni, micsoda munka ezt rendben tartani.

PAPP MIKLÓS

Kiállítások a közelmúltban

Noha nem közvetlenül képeslapos esemény, de mindenképp megemlítendő az elmúlt időszakból a HunFilex 2022 bélyegkiállítás, amelyet a MABÉOSZ fennállásának 100. évfordulója alkalmából március 31-től április 3-ig volt lehetőség megtekinteni Budapesten, a Groupama Arénában. Képeslapos vonatkozásként annyi megemlítendő, hogy pl. a különböző bélyegzések, alkalmi bélyegek esetében a kiállítási anyagok elmaradhatatlan kelléke, „hordozója” is volt egyben a képeslap, illetve számos külföldi aukciós ház tette tiszteletét a rendezvényen, ahol, akinek ideje, kedve és pénztárcája engedte, képeslapok közül is válogathatott. (Fotó: Máthé Zoltán/MTI, forrás: delmagyar.hu)

Rendezvények

Az idei éves, kiállítással egybekötött egyesületi gyűjtőtálalkozónk **Szombathelyen, 2022. július 15-16-án** esedékes, a kiállítók névsorát és a meghívót azonban csak a következő kiadványban tudjuk közzétenni. 15-én, pénteken a már megszokott Herényiek házában fog tudni csereberélni, aki nem csak a kiállításra érkezik. Másnap, szombaton délelőtt pedig a Berzsényi Dániel Könyvtárban nézhetjük meg a kiállítási anyagokat a megnyitót követően.

A kiállítókat megkérjük, hogy legkésőbb június 10-éig legyenek kedvesek a kiállítandó anyagot az

alábbi címre: Képeslevelezőlap-gyűjtők Egyesülete
9700 Szombathely, Kisfaludy Sándor u. 1.

Börzék, cserenapok

Május 21-én Budapesten, az V. ker. Semmelweis

u. 4. alatti, hivatalos
névén Háló
Közösségi és
Kulturális Központ
S4-ben kerül
megrendezésre a
soron következő
képeslapos cserenap
Gondos Béla
szervezésében (8-12
óra között). A

korábbi, V. ker. Molnár utcai – Erdélyi Magyarok Egyesülete – helyszín gyűjtőtálalkozók kapcsán már nem él, a Semmelweis utcaiban viszont a legfrissebb információk szerint még vidékről is van olyan egyesületi tag, aki tervez eljönni, várunk minden kedves érdeklődő gyűjtőtársat!

—

Május 29-én Szegeden, a Szegedi Tudományegyetem József Attila Tanulmányi és Információs Központban (Ady tér 10.) rendezik meg a soron következő Szegedi Nemzetközi Numizmatikai és Filatéliai Találkozót az éremgyűjtők szervezésében. Asztalfoglalás: Panker Csaba, 0620/8020849. A rendezők minden érdeklődőt, árust várnak szeretettel!

Az idei évre minden kedves
gyűjtőtársunknak sok új szerzeményt,
tartalmas cserenapokat kívánunk!

Felelős kiadó: Kőszegfalviné Pajor Klára elnök MKL
Szerkesztette: Papp Miklós
9700 Szombathely, Pf. 233. mobil: 20/2865806
email: pajor.klara@gmail.com
honlap: www.kepeslapgyujto.hu